

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE.

15 Décembre 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 311

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

15 Kânunievvel 1930

malikin bundan böyle olsun te'ehürati mezairadan kurtulmak için yegane çaredir.

Anadolu ve Rumeli vilayetleri dört muntakaya taksimen iki ve Suriye ve Irak'a birer müfettiş gönderilmesi ve elyevm mevcut mülkiye, maliye, ma'arif, nafi'a müfettişlerine birer de 'adliye müfettişi ilave edilmek şartile bunların vesa'it teftiş ve tedkik olmak üzere müfettiş 'umumiler refakatlerine me'muriyetleri bilvüch elzemdir.

Müfettiş 'umumilere verilecek vasi' salâhiyyet bunlara Babı 'Aliden muvakkaten i'are edilmiş olacağı cihetle bu suretle vilayetin mu'amelatı yoluna koyulub valilerin esasatı mevze'a ve usuli müteakkrıra dairesinde temsiyet umura kifayetlerine kana'at hasıl olduktan sonra müfettişlerin me'muriyetlerine nihayet verilebileceğine nazaran ilca'i hal ve maslahatla bunlara verilmiş olan selâhiyet vasi'adan bir kısmı münasibi vilâyetlere terk edilerek

fazla görülecek miktarı kemakân merkez hükûmete alınacağı ve ma'haza müfettişler her halde merkezi hükûmetin emr ve ta'limatı tahtında hareket edecekleri için böyle muvakkat müfettişlikler ihdasile onlara verilen salâhiyyetin, sözü bile tefevvuh edilmekten korkulan (Ademi Merkeziyyet) e doğru bir hatve atılıp buna bir esası ibtidai vaz' edilmiş olmak gibi kilü kale de meydan vermiyeceği aşikârdır.

Hulâsa: Valiler evsafı lâzimeyi haiz olsalar bile kendileri yetişmelerine imkân olmayacak kadar vezâifile mükellef oldukları usulî idare-nîlzin icat ettiği kâğıt yığınları içinde boğulmakda bulundukları cihetle kâfi salâhiyetleri olsa bile bunu istimal ile imar ve islâha müteallik işlerle uğraşmaya vakit bulamazlar. Ve tetkikata muhtaç mühim işlerle uğraşdıkları takdirde de alelâde umuru hükûmeti çeviren bir çarkın kuvvei muharekesi tatil edilmiş olur. valiler evelce olduğu gibi, umuru adıye vilâyet ile meşgul olmak üzere memleketin muhtaç olduğu her türlü islâhatın esbabını istikmal için müfettişi umumi namile bir kaç vilâyete bir vali'i hakiki nasbı elzemdir. Aksi halin yakın bir âtide vahim neticelerle devlet ve memleketi izrar edeceğini, sekizinde valilikle ve diğerlerinde muhtelif me'muriyetlerle bulunduğum yirmiye yakın vilâyetimizdeki tecrübe ve müşahedelerime istinaden ve hubbi vatan saikası ile arz ediyorum.

Fi 15 Mart Sene 1328 E. HAZİM

SELMA LAGERLÖF

Selma Lagerlöf İsveçin en tanınmış hikâye yazarıdır. 1909 da Nobel mükâfatını kazanmış, kalemin kuvvetile bütün dünyada meşhur olmuş bir kadındır. Orta halli bir aileye mensudpur hayatının bir kısmını muallimlik ederek geçirmişti. Başlıca eseri «Gösta Berlingin efsanesi» ve diğer bütün eserleri memleketinin ruhunu yaşatan birer etuddur. Aşağıdaki terceme «görünmeyem rabbitalar» ismindeki ve ufak hikâyelerinden müteşekkil ve Nobel mükâfatını kazanmış kitabından yapılmıştır. [*]

Hikâye

KUŞ YUVASI

Tariki dünya Hatto, fırtınalı bir günde sahrada Allaha dua ediyordu. Uzun ve karışık saçları, bir harabenin üstünde sallanan otometleri gibi çehresinin etrafında dalgalanıyordu. Fakat Hatto gerek saçlarını yüzlerinden kaldırmak ve gerek

uçan sakalını gemerine geçirmek için hiç bir hareket yapmıyordu. Çünkü Hattonun kolları semaya doğru uzanmış bulunuyordu.

Bir ağacın dallarını yorulmaksızın uzattığı

gibi o da ta şafaktan beri tüylü ve kuru kollarını kaldırmış, akşama kadarda böyle durmak niyetinde idi.

Hatto insanların fenalığını öğrenmiş bir adamdı. Kendi de vaktile haksızlık etmiş ve ızdırab vermişti. Fakat kendinin de maruz kaldığı zulum artık kalbinin tahammül edemeyeceği bir derecede idi. Nihayet ıssız kırlara çekildi ve kumların içinde kendine bir in kazdı. C artık duaları Allahın nezdine kadar çıkan bir aziz olmuştu.

Tariki dünya hatto ininin önünde hayatının büyük duasını tekrarlıyordu. Allahdan kıyamet gününün mukaddes zıyasını bu mel'anet dünyasının üstünde parlatdırmasını niyaz ediyordu. Bu günah devrinin zevalini haber verecek me-lâikeleri, haksızlıkları boğacak olan kan deryalarını yer yüzüne da'vet ediyordu.

[*] Gelecek nushamızda SELMA LAGERLÖF hakkın da yazılmış uzunca bir mutala'a bulacaksınız.

Etrafında, kırlar ıssız ve çıplak olarak uza-
nıyor. ve fırtına dehşetli bir tehdid gibi kuru
dünya üzerinde ıslık çalıyordu.

Fakat bir az ötede bir söğüt ağacı biçimsiz
kütüğü ve tepesinde bir iki yeşillik demetile
gözümün önünde dikili duruyordu. Her son
bahar ovanın sakinleri onun yapraklarını yo-
larlar, her ilk baharda ise ağaç, fırtınalı gün-
lerde Hattonun saçları ve sakalı gibi uçuşan
yeni kıvrak filizler yerirdi

* *

O ağaçta yuva yapmağa alışmış olan bir
çift kuş o günü yine yuvalarını yapmak iste-
mişler fakat sallanan dallardan muaffak ola-
mamışlardı. Getirdikleri ot parçaları hep uçu-
yordu. İşte o zaman kollarını açmış Allahdan
niyaz eden Hattoyu fark ettiler. İhtiyarın
yanakları ve alnı kuru bir kabuk halini almış,
kurumuş âdelesi artık vücuduna hiç bir mü-
devver şekil veremiyordu. Güneş ve yağmur
saç ve sakalına söğüt yapraklarının yeşile
henzeyen kurşun rengini vernmişti.

Kuşlar Hatto'yu bir ağaç zannettiler, uçtu-
lar gidip gelerek münasip bir yer intihap et-
tikten sonra bir ok gibi atılarak ihtiyarın
açık elinin içine bir saz parçası bıraktılar;
fakat fırtına çıktığı için saz parçası uçtu. Kuş-
lar yine yuvalarının temelini atmağa çalışmakta
devam ediyorlardı. Nihayet iri ve kuru bir
parmak uçan otların üzerine bastı, ve yuvanın
ilk temeli atılmış oldu.

Hatto ise du'asına devam ediyor ve :

«Rabbim, Sodomu harap eden ateş yağmu-
runu yer yüzüne gönder. Nuhun gemisini Ararat
tepesine yükselten sema şelâlelerini kuluna
bekletme» diyordu.

Bu esnada küçük kuşlar çabşıyorlar, civar
kırlardan neler taşınmayarlardı neler.. Akşam
üzeri işleri hayli ilerlemişti. Fakat akşam gel-
medende Hatto onlarla meşgul olmağa başla-
mıştı bile. İşlerine mani olan ruzgâra kızıyor
güneşin seyrini durdurmak istiyordu.

* *

Yuva bitmiş ve ana kuş yumurtalarının üs-
tüne oturmuş idi. Hatto o günden beri yerin-
den kımıldamamış, oturduğu yerde uyumuş ve
köylülerin korkarak getirdikleri gıdalarla ta-
ayyüş etmiş idi. Parmakları arasında kurulmuş
olan bu yuvanın ma'nasını anlamış idi. Allah
her halde du'asını kabul etmişti; bu kuşların
yumurtadan çıktıkları zaman dünyanın zeval
bulacağına delâlet ediyordu.

* *

Bir gün kuş yuvanın kenarına sızdı. Beş
dakika sonra iki küçük hayvan, civardan bocek
aramak, civıltılarla dolu yuvaya gıda getirmek
için uçtular. Bu civıltılar Hatto'yu dua eder-
ken rahatsız ediyordu. Nihayet ihtiyar münze-
ir artık alışık olmadığı bir hareketle elini in-
dirdi ve yuvanın içine baktı. Ateşten nazarları
hayatında bu kadar acınacak bir surette çirkin
ve garip bir şey görmemişti... hayır, katiyen
görmemişti. Çıplak küçük kuşlar... gözsüz,
kanatsız.. Fakat genişçe açılmış altı büyük
gaga. Tuhaf bir his duydu. Fakat kalbinde
merhamet, bunlara karşı bir şefkat his etti.

O günden beri Allaha dünyayı günahından
kurtarmak için mahvetmesini yalvardığı za-
man bu müdafaasız küçük mahluklar için bir
du'a ilâve etti. Ve köylüler ona mut'adları olan
hediyegetirdikleri zaman daima olduğu
gibi lâ'net yağdırmadı. Onu açlıktan ölmek
tehlikesinde bırakmadıklarına memnun idi.
Çünkü hayatı avucunun içinde civıldaşan bu
yuva halkına lüzumlu buluyordu.

Nihayet küçük kuşlar uçtular. Hatto on-
lara yardım etti. Korkan kanatlarını himaye
etti ve bir gün ihtiyar münzevinin elinde boş
bir yuva kaldı. Etrafında kuşlar civıldıyor an-
ne ve baba sevinçle uçuyörlerdi. Hatto tebes-
süm etti ve kendi kendine acaba Cenabı hak-
kın vadında durmamasının inikâmı varmıdır
diye düşündü. Kim bilir, belki Allahda dünya-
yı böyle avucunu içinde tutuyor o da içindeki
sakinleri sevmiş bulunuyordu ve onları mah-
vedeceği zaman münzevinin çöl kuşlarına duy-
duğu merhameti duyuyordu.

* *

Bir gün kuşlar temânilâ gittiler. İhtiyarın kalbi acı ile doldu. Kolları yavaşca yanına düştü ve o zaman aklında birden bire bir nur yandı. Hareketsiz durmayı va'd ettiği halde kolunu indirmiş idi. Başını salladı ve gayri mer'i birine hitab ederek:

Va'dinde durmayabilirsin dedi. Ben sözümde durmadım. Senin de durmane lüzum kalmadı.

Ona şimdi dağların titremeleri durmuş ve nehir yatağında sakın bir emniyetle akıyormuş gibigeldi.

Türkceye çeviren: Melek Sabri

TABLO

(Fantazi)

Yolum denize geldi. Durdum. Etrafı seyre daldım. Sagımdaki sahiller, solumdaki tepeler ve daha uzaktaki şehir, donuk gözleriyle bana bakıyordu. Ne güzel akşamdı.

Deniz kollarıyla bütün sahilleri kucaklamış ta yine doymamış, taşkınlık gösteriyordu; çırpınmaktan, işveden yorulmuş, ve kendini beyaz martilere vermiş, öpüşüyorlardı. Baygın sesleri, esrarlı uğultularıyla ihtiras veriyordu. Ne güzel bir gkşamdı.

Büyük san'atkâr, güneşi palet yapmış, onun üzerinden aldığı boyalarla etrafı siyaha boyuyordu. Şehirlere siyahlar sürdü. Çıplak sahilleri yine siyaha boyandı. Fakat karşiki YAKACIĞI karalamak istemiyordu. ona ne renkler sürüldü, ne renkler! Bazan beyaz yüzlü ve kırmızı yanaklı bir insan gibi madde ve sıhhat verdi. Fakat yakıştırmadı; bazan beyazlattı ve buruşturdu. Fakat ihtiyar da görmek istemediği için yine beğenemedi. ona vermek istediği çehreyi, rengi anlamıştım; onu sessiz ovaların üzerine oturup gamlı bir tavr verdi. Paletindeki boyaları birden karıştırdı.

Bir fırça, mor boyalarla çalışmağa başlardı. Süzgün bir yüz ve hülyavî gözler yaptı. Tenine yakıcı ve bayıltıcı nefesiyle garip kokular üfledi. Ağustos böceklerini terennüme getirdi. ve yine mordan yaptığı inçe bir tül altında olarak saklamaya çalıştı.

Artık bu görünüş, ayrılık acısı ile yanan AŞK idi. ve san'atkâr eserini yapmaya muvaffak olduktan sonra paletini fırçalarını alarak başka diyara doğru gitti.

BÜYÜKADA : Ferit

MEVLÂNA MÜTEFEKKİR VE ŞAİR [*]

Maba'd

Mehabbet, ey kadiri kül furtına, sen, ki herkese kuvvetini his ettiriyorsun, beni al, beni yak, beni öldür, şimşeklerinle beni vurl

Gecenin göğsünde füsunkâr bir ney inliyor denizin dalgaları kamerin altında raks ediyor.

Bu akşam bütün cihan, mehabbet nağmeleri ve ney havaları te'sirile ürpeyor.

Bir çehrenin güzelliği önünde niçin titriyorsun? Bir sesin te'sirile niçin sara-rıyorsun? oh! kadın gözlerini temşa ederken niçin baş dönmesi his ediyorsun? fani dudakları öperken neden ölüyor gibi oluyorsun? hüsnî beşerinin şa'sa'ası, deme, ki müdhiş sırları faş ediyor.

Doğrudan doğruya güneşe bakamazsın. Fakat güneşin kamere hüsn veren 'aksi ziyasını temşa ediyorsun; 'aynî veçhile, ruhların güneşine de doğrudan doğruya bakamazsın, fakat güzel bir yüz üzerine saçılan nurunu temşa edersin, müte'essir olur, ağlarsın ve o nurun karşısında ruhun tahassür ve iştiyaklar içinde bunalır.

Çölün ortasında mavi bir su tanırını; sevgilim o senin gözlerindir. Benim iştiyaklarım kırmızı alevlerdir; orada teskini 'atş ederler.

Geceleyin yıldızlar, âşıkların mülâkatları için yanarlar; çiçekler giceleyin, âşıkların baş başa konuşmalarına tahassürle ölürlük güller, âşıkların istiğrakını

[*] İstanbul Türk Ocağında verilmiş konferans: başı 309uncu nushada.